

La nació en la nova etapa històrica.

Joan Comorera, Secretari General del Partit Socialista Unificat de Catalunya.
Mèxic, 15 de juny de 1944.

Companyes, companys:

Sovint hem dit que som actors i testimonis d'un canvi de civilització. Hem afirmat, també, que res no podríem comprendre del que succeeix en el món, si això no fos cert, que mai no podran copsar la complexitat i la profunditat de la guerra mundial contra el nazi-feixisme-falangisme i la reacció internacional, els orbs per egoisme o per comoditat mental que no ho acceptin.

El procés històric ha estat llarg. La darrera etapa, de la qual som actors i testimonis, extremadament sagnant. Clara és ja la perspectiva, per bé que encara hi ha ferments que poden ensangonar-la tràgicament, de la seva fi victoriosa, del salt qualitatiu que crearà una nova, més humana, més progressiva civilització.

En el període de consolidació i expansió del règim capitalista, de la nació burgesa i sobirana, Marx, Engels varen proclamar als quatre vents: «*els obrers no tenen pàtria*». La burgesia, mitjançant la violència revolucionària, s'emparà del poder polític, bastí l'Estat capitalista: un instrument per exercir, sense sentimentalisme ni fre moral, un domini absolut damunt la classe obrera, el conjunt del cos nacional. La burgesia dominant monopolitzà el patriotisme i dictà i imposà les «lleis» «patriòtiques», la filosofia i les normes «morals» de servitud nacional, muntà l'aparell de coacció i de repressió contra la massa nacional –l'Estat omnipotent i omnipresent. Totes les energies nacionals s'esgotaven per tal de consolidar el poder polític de la burgesia, l'augment progressiu de la seva riquesa, l'explotació a fons del mercat nacional, l'expansió econòmica a terres forasteres, en terres de conquesta en el camp colonial, de competència abonada per la misèria nacional en les nacions pertanyents a la «civilització occidental». La burgesia xuclava la sang de la nació en els camps de batalla, expropiava la riquesa i la sobirania de la nació en el terreny econòmic i polític, emmetzinava l'ànima de la nació des de

l'ensenyament primari a l'alta cultura. El proletariat era un cos estrany en la nació: *no tenia pàtria, car la pàtria era propietat dels seus explotadors.*

En el període de caducitat del règim capitalista, de l'imperialisme, del capital monopolista, de la nació burgesa mediatitzada per la finança internacional, la Internacional Comunista afirmà en el manifest del primer de maig de 1941: *«La classe obrera és la columna vertebral de la nació.»* Heus ací la síntesi magistral, dinàmica, del principi explanat per Marx i Engels en el «Manifest Comunista»: *«Els obrers no tenen pàtria: Hom no els pot prendre allò que no tenen. Tanmateix, com que el proletariat de cada país ha de conquistar en primer lloc el poder polític, dreçar-se com la classe nacionalment dirigent, esdevenir per ell mateix la nació, per això és encara nacional.»* El principi nacional marxista pressuposa aquest altre: *«La burgesia es l'antipàtria»*. Car si els interessos permanents del proletariat havien de confondre's amb els de la nació, els de la burgesia havien d'esdevenir necessàriament antinacionals. El capital monopolista interior i el capital monopolista internacional considera la pàtria, la nació, com a paper de Borsa, i se'n valen quan està al servei de llurs especulacions, maniobres i convenis, en renequen quan l'evolució del cos nacional les obstaculitza o posa en perill. La nació s'ha desenvolupat paral·lelament a la progressiva maduresa de classes del proletariat, a la progressiva concepció «social» de la nació. La posició extranacional i antinacional de la burgesia s'ha anat desenvolupant segons el ritme de la seva transformació en el capitalisme monopolista. En passar de la lliure competència al monopoli, la burgesia cavà els fonaments del cosmopolitisme, la naturalesa ineluctable del qual havia de posar en mans d'una quants grups monopolistes rivals la riquesa i la vida de les nacions, llur independència i sobirania, la riquesa i la vida de la humanitat sencera. Els monopolistes, per si i per llurs insolubles contradiccions, han trasbalsat la vida interior de cada nació, gran o petita, moltes vegades sense que els nacionals en tingueren esment i altres contra llur voluntat manifestada, àdhuc, en el camp de batalla: han llençat unes nacions contra les altres, han corromput les capes superiors tradicionalment governants, han transformat els òrgans democràtics en fires de xerraires i d'agents a sou contra la nació, i quan el «cretinisme parlamentari» els ha

semblat insuficient o perillós han posat en moviment el nazi-feixisme-falangisme.

La fraseologia tradicional ha caducat. El contingut de les paraules ha canviat. Els punts de referència, socials i polítics, patriòtics i culturals, econòmics i religiosos, nacionals i internacionals, que abans servien per mesurar l'estat d'opinió i de conducta, per establir diferenciacions de dretans o esquerrans, reaccionaris o liberals, conservadors o progressius, no són ja els mateixos. El llenguatge antic i la conducta actual ja no s'adiuen. S'han produït canvis transcendentals.

Aquests canvis són deguts, fonamentalment, a dos factors: un causal, la consolidació definitiva de la Revolució Socialista a la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, i consegüent l'altre: la traïció nacional de la burgesia, del capitalisme monopolista. La conjugació d'aquests dos factors, el primer determinant, el segon determinat, ha provocat la inversió de valors històrics. El proletariat que no tenia pàtria, ha esdevingut la columna vertebral de la nació. La burgesia, que monopolitzava la pàtria, s'ha transformat en una oligarquia sense pàtria, cosmopolita, antinacional. No ha provocat, però, una inversió mecànica. Per tant, l'acabament del procés històric ja iniciat no es tornarà al punt de partida, com una mena de repetició mecànica d'un procés a la inversa substantivament semblant. No, companys, la història no es desenvolupa concèntricament, els fenòmens històrics no es produeixen per retornar a llur origen. La història no és una repetició de fenòmens. La història és una ascensió constant. Les etapes superades no tornen ja, moren per sempre més. A la fi d'un període de canvi, la humanitat s'estabilitza en una etapa superior en la qual segueix ballant i lluitant per ascendir a una altre de major progrés. És evident, doncs, que la humanitat no tornarà a la nació burgesa i sobirana mediatitzada per la finança internacional. A la fi d'aquests procés, la humanitat s'estabilitzarà en una etapa superior: en l'etapa de la nació socialista en la Unió Soviètica i altres països, en l'etapa transitòria de la nació popular, de la democràcia popular, en altres països i continents avançats.

És clar que la guerra mundial desfermada pel nazi-feixisme-falangisme –el règim terrorista pel capital monopolista, per la reacció internacional– assenyala la culminació del procés que tantes vegades hem qualificat de «canvi de

civilització». D'ací la seva complexitat, la seva perllongació indeguda. No és una repetició de la primera guerra mundial. Com la postguerra que aviat veurem, no serà una repetició de l'altra postguerra. Contràriament al que succeí en la primera guerra mundial, ara les Nacions Unides aixafaran militarment el nazi-feixisme. Contràriament a allò que esdevingué en el curs de la postguerra anterior, en la que ara s'iniciarà amb la victòria militar serà donada i guanyada la batalla decisiva contra el capital monopolista i el seu instrument en el moviment obrer: el reformisme, l'oportunisme dels residus de la contrarevolucionària socialdemocràcia, de l'anarquisme reaccionari, dels buròcrates sindicals, i dels sectors obrers «aristocràtics» i pagats amb les engrunes de l'imperialisme.

¿Com podríem, si no fos així, sostenir que la unitat nacional indispensable avui per accelerar la victòria de les Nacions Unides, per anihilar el règim terrorista de Franco i Falange, ha de continuar després de la victòria, per tal d'assegurar la *reconstrucció democràtica* del nostre país? És més: declarem que nosaltres, marxistes, volem vehementment que sigui democràtica.

Al país i a l'exili cridem amb perseverança –que sovint no és ben compresa pels especuladors polítics, pels reaccionaris camuflats o pels atacats pel mal de la por– totes les forces, tots els homes que han vingut i poden tenir una responsabilitat dirigent a casa nostra a la reflexió i a l'acció, al combat implacable d'*avui* contra el traïdor Franco i la seva Falange de pistolers, a l'entesa cordial de *demà* que ens permetrà reconstruir *democràticament* Catalunya. Anem, encara, més lluny. Sostenim que el nostre poble ja ha sofert prou amb la guerra i sota el terrorisme monstruós de Franco i Falange, que el nostre poble, sense ésser sotmès a altres proves de sang i foc pot i ha de concentrar les seves energies en la tasca gegantina de la *reconstrucció democràtica* en un pla superior de problemes i solucions. Però, companys, ¿trepitgem terreny just en plantejar aquesta línia política? ¿No ens deixem endur per reaccions sentimentals? ¿No avancem pel camí d'un revisionisme absurd dels nostres principis bàsics marxistes-leninistes-stalinistes? ¿O no fem altra cosa que aplicar la teoria a la realitat concreta que vivim, a la perspectiva immediata que els fets d'avui ens presenten amb claredat més que suficient?

El marxisme, companys, no és un dogma: és una guia per a l'acció. La concepció filosòfica del materialisme dialèctic és l'arrel de l'acció. Actuem, aplicant a l'estudi de la vida social i els seus fenòmens, a la seva història, els principis del materialisme dialèctic. Són materialismes històrics i l'anàlisi sistemàtica de les contradiccions internes del moviment constant de les forces contràries, dels canvis quantitius i qualitius, lleis i naturalesa que corresponen plenament a la nostra època: és el nord que ens orienta. La teoria marxista-leninista-stalinista aplicada dinàmicament, no estàtica, a la vida complexa que ens envolta, molt més complexa com més ens acostem a les grans decisions històriques, és la tàctica, és l'acció. O com ens diu Stalin: «L'Enllaç entre la ciència i l'actuació pràctica, entre la teoria i la pràctica, la seva unitat, han d'ésser l'estrella polar que guí el partit del proletariat.»

Tenim davant nostre un conjunt de problemes transcendents. Cal que fem un esforç per aclarir-los, per comprendre'ls i fer-los comprendre. Aquest és l'esforç que m'ha demanat la Delegació a Mèxic del Partit Socialista Unificat de Catalunya. Fem-lo, companys!

(...)

Nació popular, nació socialista, nació comunista.

Lenin ens ha dit magistralment:

«Quan una gran empresa es converteix en gegantina i organitza sistemàticament i regular, damunt la base d'un càlcul exacte, el proveïment en proporció de les 2/3 o de les 3/4 parts de la primera matèria de tot el necessari per a una població de diverses desenes de milions; quan s'organitza sistemàticament el transport de les esmentades primeres matèries als punts de producció més còmodes, els quals es troben de vegades a distàncies de centenars i milers de quilòmetres l'un de l'altre; quan des d'un centre es dirigeix l'elaboració del material en totes les seves diferents fases, fins a l'obtenció d'una sèrie de productes diversos acabats; quan la distribució d'aquests productes es realitza segons un pla entre desenes i centenars de milions de consumidors, és clar aleshores, palesament, que ens troben davant una *socialització de la producció* i no davant un simple "entrellaçament" que les relacions d'economia i de propietat privada constitueixen un continent que no

correspon ja al contingut, el qual ha de descompondre's inevitablement si s'ajorna artificialment la seva supressió que pot romandre en estat de descomposició durant un període relativament llarg (en el pitjor dels casos si la cura del tumor oportunista s'allarga massa), però que, malgrat tot, serà *inevitablement suprimit.*»

Avui és clar per a tothom que el «*tumor de l'oportunisme*» ha perllongat la vida del capitalisme monopolista. És també clar que l'antítesi revelada per Lenin *producció social i propietat privada dels mitjans de producció*, s'ha de resoldre ara. I que hem de resoldre, essencialment nosaltres. I aquest «nosaltres», vol dir els nostres partits d'avui, la classe obrera d'avui, la massa popular d'avui.

I per substituir-lo amb què, companys? Si reaccionem estrictament com a sectaris contestarem: Amb el socialisme. Si reflexionem que no som l'única força, que ens cal comptar amb altres forces populars que junt amb nosaltres combaten a mort contra el nazi-feixisme-falangisme, que junt amb nosaltres han de participar en la reconstrucció del món, després de la victòria, que no estem en presència d'un fenomen isolat, localitzat, sinó d'un fenomen universal, que estem davant d'un canvi de civilització en escala mundial: *ens en guardarem molt i prou de forjar-nos una línia rígida d'aplicació nacional.*

Cal, en primer lloc, que escombrem el camí. Sense por a equivocar-nos podem afirmar que l'opinió universal contra el capitalisme monopolista està feta. «*La teoria es converteix en una força material tan aviat com pren en les masses*», va dir Marx. La «teoria» anticapitalista-monopolista ha pres en les masses. És, per tant, una força material. La «teoria» del nou règim que ha de substituir el capitalisme monopolista: producció social; propietat social dels mitjans de producció, ha pres també en les masses, és una força material, però no gaudeix encara de la universalitat de l'anticapitalisme monopolista. Els agents dels monopolistes i molt particularment llur creació, la nineta de llurs ulls, el nazi-feixisme-falangisme, han destorbat amb èxit la polarització d'opinions. Recolliren l'odi creixent de la mitjana i petita burgesia, de la pagesia, de la massa «neutral» mitjana, d'intel·lectuals i funcionaris, de patriotes a seques, contra els excessos i els estralls del capitalisme monopolista del sistema d'*opressió colonial i escanyament financer* i predicaren amb perseverança infatigable la «teoria» providencialista, la «bona nova»: el retorn al camp, a la

pagesia de la vida bucòlica dels avantpassats, als gremis medievals, a la producció familiar, a l'enlairament de la «substància i nervi nacional»: les classes mitjanes en perill mortal de proletarització per culpa dels monopolistes, de l'oligarquia financera. I brodaren en llurs banderes de combat: «Morin els plutòcrates! Morin els monopolistes!»

Encara que a nosaltres, marxistes, ens sembli infantívol, aquests eslògans fabricats pels agents dels monopolistes «pregueren» en la massa, es convertiren, per tant, en una força material. Des de l'acabament de la primera guerra mundial, el capitalisme monopolista ha anat endavant recolzat en dues crosses: una, la reformista, que paralitzava l'acció revolucionària de la classe obrera, l'altra, la feixista, que exaltava les classes mitjanes, la pagesia, els patriotes, el conjunt de la massa «neutra», el pes de la qual compta si hom reïx a mobilitzar-la. Una i altra crossa estan ben esquerdades. La primera més que la segona. Cal esmicolar-les. La crossa reformista serà ja tan corcada que ni els propis reformistes supervivents no gosen treure-la de les golfes. Ara se'n van esmaperduts, darrera de pla Beveridge, darrera la quadratura del cercle. La crossa feixista serà enterrada amb la victòria militar de les Nacions Unides. No massa fonament, però, car els monopolistes no perden l'esperança de descolgar-la, mentre els eslògans que serviren el nazi-feixisme-falangisme no seran colgats amb ella.

¿És possible retornar del capitalisme monopolista al règim de lliure concurrència, al liberalisme econòmic? No, companys. El vell capitalisme va morir en donar naixement a l'imperialisme, al capitalisme monopolista. És impossible trobar, ens diu Lenin, «principis fermes», «fins concrets» per a la «conciliació» del monopoli amb la lliure concurrència. El capitalisme monopolista és la fase superior del capitalisme liberal. *Per tant, la lliure concurrència s'ha transformat en un ideal reaccionari.* En el si d'un sistema econòmic actual van creant-se els elements del sistema que l'ha de substituir. I el sistema que es va forjant en l'interior del condemnat a la caducitat, a la mort, és sempre superior. Els modes de producció i les relacions de producció provoquen el salt d'un sistema vell a un sistema nou. Per la resta, la història humana no és una repetició de cercles concèntrics de retorn constant a un punt de partida constant: és una ascensió progressiva, salts d'etapes inferiors a

etapes superiors. Per això mai no s'ha produït un retorn a sistemes econòmics històricament superats. Del treball tribal no es tornà al treball comunista primitiu. De l'esclavatge no es tornà a l'economia patriarcal. Del servatge no es tornà a l'esclavitud. De l'assalariat no es pot tornar a la servitud, com de la lliure concurrència no es pot tornar a la manufactura i als gremis. De la mateixa manera, del capitalisme monopolista no es tornarà a la lliure concurrència. La lògica de la Història és d'acer.

«El monopoli, el qual neix únicament i exclusiva de la lliure concurrència, és el tràmit del capitalisme a un altre sistema social-econòmic més elevat.» (Lenin)

¿És possible retornar del capitalisme monopolista a l'economia «pastoral agrària», a la manufactura d'abans de la Revolució francesa, als gremis, a les ciutats «lliures» i a les regions feudals de l'Edat Mitjana, per tal de salvar les classes mitjanes del sistema d'*opressió colonial i escanyament financer*, d'una proletarització que s'ha accelerat des de l'advertiment del monopolisme? La resposta la trobarem en la conducta del nazi-feixisme-falangista. Aquest «ideal» era la medul·la (teòrica) del feixisme de Mussolini, del nacional-socialisme de Hitler, del nacional-sindicalisme de Franco. ¿Què n'ha quedat de tanta falòrnia cridanera? Conquistat el poder, feren exactament la política contrària: varen reforçar els monopolis, és a dir, el capitalisme monopolista, feren d'això una política oficial i la imposaren amb la brutalitat característica del règim. Pocs mesos després de prendre el poder, el 15 de juliol de 1933, Hitler dictà la llei d'organització forçosa dels càrtels. Pel manament d'aquesta llei es constituïren immediatament o s'engrandiren els següents càrtels: de fabricació de rellotges, de cigars i tabac, de paper i cartró, del sabó, dels vidres, de xarxes metàl·liques, d'acer estirat, del transport fluvial, de la calç i solucions de calç, de teles de jute, de la sal, de llantes d'automòbils, de productes lleters, de les fàbriques de conserves de peix. per a tots aquests càrtels, nous uns i altres reforçats, es dictaren disposicions que prohibien la construcció de noves fàbriques i l'eixamplament de les existents en les branques industrials ja cartelitzades: del zenc i plom laminat, de nitrogen sintètic, de superfosfats, d'arsènic, de tints, de cables elèctrics, de bombetes elèctriques, de pisa, de botons, de caixes de cigars, d'aparells de ràdio, de ferradures, de mitges, de guants, de pedres per a la construcció, de fibres, etc. Noves lleis dictades del

1934 al 1936, acceleraren la cartelització i el reforçament dels càrtels que ja existien. El resultat d'aquesta política fou que a finals del 1936 el conjunt dels càrtels comprenia no menys de les dues terceres parts del total de la indústria alemanya. 100% de les primeres matèries de les indústries semifabricades, i 50% de la indústria de productes acabats, en comparació del 40% del total existent a les acaballes del 1933. Mussolini cartelitzà per la força la marina mercant, la metal·lúrgia, les fàbriques d'automòbils, els combustibles líquids. El 16 de juny de 1932 dictà una llei de cartelització obligatòria en virtut de la qual formaren els càrtels de les indústries del cotó, cànem, seda i tints. A Espanya, mai l'oligarquia financera no havia estat tan omnipotent com sota el règim del traïdor Franco.

I no es digui que essent aquesta una política econòmica imposada pel nazi-feixisme-falangisme, no compta en l'enjudiciament general del capitalisme monopolista. Car els Governos dels països formalment demòcrates han tingut la mateixa política. Abans de Hitler, els Governos de la República de Weimar crearen i abonaren monopolis. Feren més: en salvaren molts de la ruïna amb subvencions estatals, és a dir, del poble alemany. El 1932, el Govern alemany va subsidiar amb 40.000.000 milions de marcs i amb crèdits assegurats per 70.000.000 milions l'empresa naviera Hapag-Lloyd, el més gran monopoli de la marina mercant alemanya. El 1932, el Govern alemany «ajudà» les fàbriques unides de l'acer, el trust més gran d'Europa, comprant-li accions, a un preu quatre vegades superior al de mercat, per valor de 110.000.000 de marcs. El 1931, el Govern alemany esperonà l'absorció de dos grans bancs pel Banc de Desdsner, és a dir, la creació d'un super-trust bancari, donant a aquest una subvenció de 525.000.000 de marcs abans del 1933, el poble alemany s'havia perdut ja totalment 288.000.000 i després, amb Hitler, perdé la resta, més de 100.000.000 de marcs, obsequi dels nazis a l'oligarquia financera. Abans de Hitler, el Govern alemany «avançà» als trusts bancaris alemanys més de 1.500 milions de marcs. El Govern austríac subvencionà el Crèdit Anstalt amb 723 milions de xillings austríacs, una suma gairebé igual a les pèrdues sofertes per l'oligarquia financera. A la Gran Bretanya, a causa de les lleis de mines de carbó dels anys 1931-1932, es formaren sindicats regionals de control de la producció i dels preus i de «racionalització», això vol dir paralització de les

mines «antieconòmiques», centenars de milers d'obriers llançats a l'infern de l'atur forçós. Als Estats Units, els «codis de competència lleial» de Roosevelt reforçaren les tendències monopolistes i acceleraren el sotmetiment als monopolis de les empreses petites i mitjanes. A França, la «República financera» per antonomàsia, la concentració monopolista no va ésser mai estrenada pels alts i baixos polítics i es caracteritzava, de més a més, pels freqüents escàndols tipus Stavisky que portaven a la superfície la profunda corrupció interior. A Espanya la República seguí les petjades econòmiques de la monarquia i l'oligarquia financera i els monopolis ferroviaris, elèctrics, dels telèfons, del paper, del sucre, del tabac, etc., continuaren rebent l'ajut de l'Estat quan ho necessitaven o quan «demostraven» que ho necessitaven.

En règim nazi-feixista-falangista, en règim formalment democràtic, el capitalisme monopolista dictà la llei. O com diem a casa nostra: qui mana a can Ribot? *El monopoli està per damunt de la nació, del règim polític i «altres particularitats».* Amb el capitalisme monopolista no es tracta ni es pacta. Tampoc no es pot substituir, com acabem de veure, amb sistemes passats per sempre més a la història. *Només es pot substituir amb un sistema socio-econòmic més elevat.*

Escombrant el camí hem arribat, companya, a la qüestió central d'aquesta conferència.

En el duel històric entre la nació i el capitalisme monopolista, la victòria serà de la nació, car la nació és una entitat progressiva, en ascensió, i el capitalisme monopolista és un sistema socio-econòmic regressiu arribat a l'etapa darrera d'evolució, en estat definitiu de descomposició i de parasitisme. La nació no és en si mateixa una fase definitiva de la convivència humana. Però així com el capitalisme monopolista no té ja davant seu més que la mort, la nació ha de cobrir encara altres etapes progressives abans de morir. El capitalisme monopolista, com tot sistema d'opressió i d'escanyament financer, que tendeix a la dominació i no a la llibertat, a l'explotació humana i no a la cooperació fraternal entre els homes, mor de forma violenta. La nació, com a entitat de convivència humana que tendeix a la llibertat i no a la dominació, a la cooperació i no a l'explotació, morirà de mort natural, en la perspectiva llunyana, quan la seva funció històrica s'hagi acabat, no per imposició sinó per

esgotament, de la seva evolució. Del clan a la tribu, de la tribu a les ciutats lliures i regions feudals, d'aquestes, a la nació feudal, d'aquesta a la nació burgesa sobirana, d'aquesta a la nació burgesa mediatitzada per la finança internacional. D'aquesta a la nació popular, a la nació socialista, els nuclis humans aplegats per raons històriques i factors geogràfics determinats, han pujat graó a graó l'escala del progrés humà corresponent a cada fase històrica a modes de producció i relacions de producció ascendents. I en l'evolució històrica és evident que únicament en el si de la civilització comunista plenament desenvolupada, la nació perdrà el seu caràcter progressiu, d'entitat històrica necessària, i en ascensió a fases superiors. Només aleshores, la nació desapareixerà, morirà de mort natural, com moriran la democràcia i l'Estat. Moriran la democràcia, l'Estat i la nació, perquè «*homes nous en circumstàncies noves*» (Marx) no necessitaran la compulsió majoritària, essència de la democràcia, ni la coerció d'un aparell en mans de la classe dirigent, essència de l'Estat, per complir els seus deures envers ells mateixos i la col·lectivitat, perquè aquests «*homes nous en circumstàncies noves*» no seran, no es sentiran nacionals, sinó universals. *Evidentment, companys, la batalla històrica entre la nació i el capitalisme monopolista serà guanyat per la nació.*

Però, companys, Stalin acaba de dir-nos que la fera mortalment ferida que se'n va anar al cau és perillosa i que abans d'arribar al cau, abans de matar-la, pot causar-nos grans danys i dolor. Al capitalisme monopolista ferit mortalment, cal rematar-lo.

Si la nació no actua immediatament després de la victòria militar de les Nacions Unides, si no s'esforça per esgotar els fruits d'aquesta victòria inevitable, el capitalisme monopolista en agonia es llançarà contra ella. No cal fer-se cap il·lusió: es llançarà contra ella amb el propòsit de perllongar la seva vida semblant la mort entorn seu. El capitalisme monopolista no s'acontenta a intervenir en la vida nacional per extreure'n riquesa i poder. Va molt més lluny.

Ja l'any 1916 Lenin revelà, genialment, que el *capitalisme monopolista és annexionista, que tendeix a suprimir el dret d'autodeterminació de les nacions*. I bé, companys, estem ja en aquest període, ni el capitalisme monopolista pot ajornar la seva fi inevitable. Durant molt temps, circulà la «teoria» de «l'home

blanc», de la «càrrega de l'home blanc». Els blancs tenien la missió, la «càrrega», de civilitzar negres, grocs, hindús i mestissos. D'acord amb el compliment d'aquesta «missió» podien i havien de conquerir els pobles, els continents habitats per homes negres, grocs, hindús i mestissos, portar-los la «bona nova», la «civilització cristiana, occidental». Però els homes blancs tenien alhora el deure «sagrat» de respectar-se entre ells, la nació blanca era «tabú» per a les altres nacions blanques. Una nació, un Estat europeu tenia llicència per saquejar, assassinar homes negres, grocs, hindús i mestissos, per cremar llurs pobles i ciutats, per junyir-los a l'explotació capitalista. Però si aquesta nació o Estat cobejaven el domini colonial sobre una nació o un Estat de la seva «classe» es guanyava el blasme universal, l'epítet de bàrbar. Aquesta «teoria» careta tartufiana dels imperialistes, està ben morta. El capitalisme monopolista l'ha matat. Els monopolistes han descobert que els millors clients no són els negres, els grocs, els hindús, els mestissos, sinó els blancs, que els mercats més cobejables no són de vida, que les nacions a conquerir no són les embrionàries, ja repartides, sinó les superiors, les industrialitzades. La primera escletxa de la teoria de «l'home blanc», la produí l'Alemanya de Bismarck en apoderar-se per la força de les armes de dues províncies franceses: Alsàcia i Lorena. La segona escletxa la produí el capitalisme monopolista en mediatitzar la sobirania nacional, de les nacions i dels Estats grans i petits, de manera directa i per mitjà de les oligarquies interiors, de les capes dirigents de la nació i de l'Estat. I la teoria, finalment, ha estat esmicolada pel nazi-feixisme-falangisme, nineta dels ulls del capitalisme monopolista. El nazis han «conquistat» els pobles europeus, amb la voluntat de colonitzar-los, de convertir-los en comunitats agràries, embrutides i al servei del nou feudalisme teutònic. Després d'aquest esfondrament, ja tothom s'ha atreueix. ¿Què és l'AMGOT ¹ sinó la voluntat colonitzadors del capitalisme monopolista? ¿Com pot interpretar-se altrament la proposició del mariscal Smuth d'incorporar a l'imperi britànic, amb categoria de domini, Holanda, Bèlgica i França? ¿Com poden interpretar-se altrament els sondeigs i la propaganda de coneguts agents del capitalisme monopolista prefederació

¹ AMGOT, Allied Military Government of Occupied Territories, Administració Militar Angloamericana pels territoris ocupats. Govern provisional encarregat de la gestió econòmica i política dels països i territoris alliberats del nazi-feixisme, 1943-45.

europaea, federació que seria reaccionària, com ho hauria estat la predicada després de la primera guerra mundial i denunciada amb tant vigor per Lenin? La perspectiva no pot ésser més clara, companys. Si el capitalisme monopolista es reprèn de la crisi agudíssima de les guerres suposadament nacionals, els conflictes de fronteres i d'interessos suposadament nacionals es succeiran per un període més o menys llarg, com va ocórrer en la postguerra passada, fins al moment en què els conflictes interns, l'emmetzinament al darrer gran de les contradiccions del capitalisme monopolista desfermaran la tercera guerra mundial. I la nació ressorgida de les cendres, hauria de reconstruir-se, fent esforços gegantins, per complir la seva missió històrica, mancada ara.

¿Aquest nou període de guerres i conflictes, una tercera guerra mundial, són exigències històriques, un període que se'ns imposa analitzar objectivament els factors en presència? No, companys. Ocorre precisament tot el contrari.

Després de la guerra contra el nazi-feixisme-falangisme, el capitalisme imperialista estarà en tràgica orfenesa. El primer període de la postguerra anterior va ésser d'instabilitat del règim capitalista. El període a iniciar en la postguerra propera, la instabilitat del règim capitalista serà molt més profunda. En el primer període de la postguerra anterior, l'Estat, l'instrument d'opressió i de repressió del règim capitalista, sofrí una crisi d'equilibri que l'obligà a aparèixer «neutrals» –com diu Lenin– entre les «classes en lluita». En el període a iniciar en la postguerra propera, l'«equilibri», la «neutralitat» de l'Estat seran indiscutiblement majors. I les raons d'aquesta afirmació són definitives. El capitalisme monopolista haurà perdut els auxiliars més precisos, amb el suport dels quals va poder superar la instabilitat del règim després del 1918: *el reformisme d'una socialdemocràcia que fou majoritària en el moviment obrer, el nazi-feixisme aixafat per la força militar de les Nacions Unides, les capes dirigents que l'ajudaren a mediatitzar les sobiranes nacions i les quals, per la traïció nacional comesa abans i en el curs de la segona guerra mundial, seran necessàriament incompatibles amb la nació.* La conjunció d'aquests tres elements ha de determinar la presa del poder polític per les masses populars, dirigides per la classe obrera, per la massa nacional que no traí la nació, que vessà la seva sang per reconquerir la nació, per esbandir de la nació els

invasors, colonitzadors i llurs agents i instruments interiors. I si la massa popular dirigida per la classe obrera, unida en el combat d'avui contra el nazi-feixisme-falangisme, continua unida demà, per reconstruir la nació i recobrar la sobirania nacional, ¿quina força potent podrà posar-se enfront seu en un esforç suprem per barrar-li el pas, per prendre-li de nou la nació i posar-la al servei capitalista monopolista?

La força de les masses populars dirigides per la classe obrera serà tan potent, tan extraordinària, que es pot fer una afirmació de perspectiva històrica enorme: les masses populars dirigides per la classe obrera *podran* prendre el poder polític de la nació i marxar endavant en el procés de la seva reconstrucció *democràticament*. Unes nacions, segons siguin les condicions objectives i la real correlació de forces, podran *cremar* etapes i organitzar-se en *nació socialista*. Altres, d'acord també amb les condicions objectives i la correlació de forces, podran organitzar-se en *nació popular*, passar, per tant, per una fase de transició envers el socialisme i per la via dels principis socialistes. *En un i altre cas la nació popular i la nació socialista podran organitzar-se, després de la victòria de les Nacions Unides democràticament i desenvolupar democràticament, per bé que, en el mateix període, la lluita de classes no s'afeblirà, sinó que s'aguditzarà.*

És això oportunisme, companys?

¿És això obligar a negar la llei de la violència necessària, en els canvis de civilització, formulada per Marx i Engels, ratificada per Lenin i Stalin, confirmada per la Història?

¿O és, contràriament una conseqüència lògica dels principis bàsics del marxisme-leninisme-stalinisme, llur aplicació dialèctica?

Oportunisme és col·laboració de classes, reforçament del règim capitalista mitjançant una política de reformes que no afecten la substància del règim i que paralitzen l'acció revolucionària de la classe obrera, essencialment. ¿És la col·laboració de classes, és la política de reformes, la conclusió a la qual hem arribat?

Aquesta conclusió és el resultat d'un principi bàsic: *la sobirania nacional i el capitalisme monopolista són incompatibles i la seva conseqüència lògica: el*

recobrament de la sobirania per la nació suposa la prèvia liquidació del capitalisme monopolista, va a dir, com a primera mesura, la nacionalització dels monopolis. Això no és col·laboració de classes, sinó anorreament del capitalisme monopolista, això no és reforçament del règim capitalista, sinó la substitució per un altre règim superior. No estem davant una política de reformes, sinó de transformació sòcio-econòmica.

La nació popular i la nació socialista marxen juntes fins a un cert punt on es bifurquen, la socialista per anar a la realització integral i immediata del socialisme, la popular per desenvolupar-se en un règim transitori i de coexistència de producció i propietat social i de producció social i propietat privada. En una evolució posterior la nació popular es retrobarà amb la nació socialista i en el camí que condueix a la nació comunista. Marxen juntes en l'acció per l'anihilament dels monopolis i l'execució de la revolució agrària i es separen, perquè la nació socialista socialitzarà *tots* els mitjans de producció i la popular en nacionalitzarà una part, per bé que substancial. Una o altra estructura nacional no serà el fruit de l'atzar, sinó de circumstàncies ben conegudes, de condicions objectives ben caracteritzades i, essencialment, *del grau d'unitat integral de la classe obrera, d'efectivitat de l'aliança permanent obrera i pagesa*. Com també la *possibilitat* d'una reconstrucció democràtica estarà determinada, essencialment, pel grau d'unitat de la classe obrera, d'efectivitat de l'aliança permanent obrera i pagesa. Això vol dir –encara que ja es conclou clarament del text– que la presa del Poder i la restauració nacional *podran fer-se, no hauran de fer-se, democràticament*.

Però ¿què haurà d'ésser la nació popular, la democràcia popular, allí on aquesta estructura transitòria sigui imposada per la realitat històrica?

Primerament a qui correspondrà la direcció de la nació? *La lògica de la història ens demostra que les classes, castes o capes dirigents de la nació perden l'hegemonia política, la direcció, quan traeixen la nació*. En esclatar la Revolució francesa, revolució de la burgesia per la presa del poder polític, dirigien la nació francesa, entorn del rei absolut, l'aristocràcia i l'església, és a dir, la casta feudal. En derrotada l'aristocràcia i l'alt clergat fugiren a l'estranger i desfermaren la guerra de l'estranger contra llur pàtria, contra la nació, la guerra dels prínceps alemanys, de les monarquies anglesa i espanyola, la

guerra de tots els feudals que tremolaven per llurs privilegis. La Revolució francesa triomfà i els aristòcrates i l'església, la casta feudal, varen perdre per sempre més l'hegemonia política, la direcció política de la nació francesa. Intentaren refer l'Estat feudal després de la caiguda de Napoleó, 1815. Però eren un cos tan estrany a la nació, tan contradictòria amb la nació –la fesomia de la qual havia radicalment en el curs de les jornades i guerres revolucionàries i de les campanyes napoleòniques–, que s'ofegaren en la incongruència i caigueren del tot sense pena ni glòria i sense cap perspectiva de redreçament. Aquest antecedent històric s'aplica cent per cent a les capes dirigents del capitalisme monopolista. *Els hereus de la Revolució francesa també han traït la nació.* La traïren abans, lliurant la sobirania nacional a l'oligarquia financera. L'han traït definitivament en començar la segona guerra mundial en lliurar la nació a l'opressor, col·laborant amb l'invasor per reformar l'esclavatge de la nació i dels nacionals. Com els aristòcrates i els clergues del segle XVIII lliuraren la defensa de llurs interessos i privilegis de classe a l'estranger, als enemics mortals de la nació. Com els aristòcrates i els clergues del segle XVIII l'han ofegat en sang de patriotes i, anant més lluny encara, han aprofundit, han pretès la colonització definitiva de llur país a canvi d'un almoïna anomenada «coparticipació» en el poder dels colonitzadors. Com els aristòcrates i clergues del segle XVIII, *l'alta burgesia i les capes que li donaven suport en el poder i l'han acompanyat en la traïció, han perdut històricament l'hegemonia, la direcció política de la nació.* ¿O pot ningú creure que tot el que ha succeït no ha estat més que un episodi passatger, sense transcendència històrica, que passada la tempesta, traïdors i traïts s'asseuran al voltant e la mateixa taula per refer amistosament la vella estructura política i econòmica de la nació, per perdre els primers la tralla de comandament i els segons la tasca humil dels explotats sense redempció? *La història ens demostra que el símptoma fatal d'un règim, d'una civilització no ja en període de descomposició i de parasitisme, sinó de tràngol de mort, és la corrupció històrica i cínica de les seves capes dirigents.* Les velles civilitzacions de l'edat antiga en són prova indiscutible. En vigílies de la Revolució francesa, l'aristocràcia i l'alt clergat estaven corromputs fins al moll dels ossos. L'Estat degenerà en una casa pública en la qual tot es comprava i es venia i la disbauxa sense fre dels poderosos contrastava amb la misèria colpadora de la nació i les vehements

aspiracions econòmiques i les gosadies intel·lectuals de la classe que havia de recollir el poder polític del llot en el qual es reboicava. No és aquest avui l'espectacle que tenim davant els nostres ulls? La profunda i inguarible corrupció política dels alts cercles dirigents, fruit pregon de la primera guerra mundial i de la compra-venda d'homes i de pàtries practicada pel capitalisme monopolista parasitari i en descomposició accelerada, enlletà la vida nacional i infantà la figura símbol d'un règim, d'una civilització condemnada a mort: els Quisling² de la segona guerra mundial. Quan les classes i capes dirigents d'una nació arriben a una degeneració col·lectiva, un capítol de la història humana es tanca, un altre se n'obre. L'aristocràcia i el clergat podrits varen ésser llençats del poder per una burgesia triomfant i que predicava la *virtut* i l'amor al gènere humà. La podrida oligarquia financera serà llançada del poder per la massa popular dirigida per la classe obrera triomfant que no predica, sinó que practica la virtut i l'amor fraternal entre els homes i els pobles. Però, companys, ¿què és la massa popular? Si no comptés amb una força aglutinant, amb una classe dirigent i hereva històrica del capitalisme monopolista, seria un conjunt heterogeni d'homes i incapaç d'una acció coordinada vers una finalitat concreta. *Per això, necessàriament, en parlar de la massa popular com a entitat històrica que ha de reconquistar la nació, restablir la seva sobirania i construir la seva civilització, sorgeix amb esplendor enlluernador la classe obrera, la classe dirigent, la classe columna vertebral de la nació.* I sorgeix necessàriament, com una inevitable conclusió històrica, la classe obrera, perquè és la més nacional, la més conseqüent, l'hereva indiscutible del capitalisme monopolista, la que conté i ha assimilat la teoria i la pràctica del nou món a crear. La classe dirigent i constructiva de la nació socialista de la classe obrera. Però, companys, *la classe dirigent de la nació popular, estructura nacional transitòria, ha d'ésser també, no pot ésser més que la classe obrera.* Aquesta conclusió ens porta a una revisió de valors, a un desplaçament absolut de forces i de perspectives polítiques. En la postguerra anterior, el capitalisme monopolista formà governs de coalició burgesa, amb *participació* de la classe obrera dirigida, majoritàriament per la socialdemocràcia.

² Quisling, polític noruec conegut per la seva col·laboració amb els invasors nazis. El seu nom esdevingué sinònim de traïdor. Nota de l'edició.

La finalitat única d'aquells governs de coalició i la dels governs homogenis socialdemòcrates permesos amb clara visió política dels «govern» de l'oligarquia financera –no fou altra– que la de reforçar l'estabilitat política del règim capitalista. En la postguerra propera i en les nacions populars que es constitueixen com una conseqüència obligada de la segona guerra mundial, es formaran governs de coalició obrera i pagesa amb participació de la mitjana i petita burgesia i la missió essencial dels quals serà assegurar el poder de la nació i el seu desenvolupament envers l'estructura superior socialista. En la postguerra anterior, els governs de coalició reformaren l'Estat burgès, estabilitzaren el règim capitalista i en la postguerra propera els governs de coalició en la nació popular, anorrearan l'Estat burgès, bastiran l'Estat popular instrument de consolidació i desenvolupament de la democràcia popular, l'Estat nou que aixafarà qualsevol intent de retorn ofensiu del capitalisme monopolista.

Segonament: *¿Quin ha d'ésser el contingut socio-econòmic de la nació popular? Una política de reformes seria la negació de la nació popular. S'esdevindrà el que sigui, després de la victòria de la nació popular. S'esdevindrà el que sigui, després de la victòria de les Nacions Unides. Però és segur que no tornarà l'eixorca, la contrarevolució política de reformes. Aquesta política està condemnada per l'experiència històrica. En l'estira i aflixa de la política de reformes la darrera paraula ha estat sempre del capitalisme monopolista i la darrera misèria de la classe obrera, és a dir, del conjunt nacional. Nació popular vol dir nacionalització dels monopolis: de la banca i de les assegurances, de les primeres matèries i dels transports de la indústria pesada i dels serveis públics, del combustible i del comerç exterior. Nació popular vol dir accelerada industrialització de l'agricultura: anivellar el progrés industrial i el progrés agrícola, suprimir les rendes parasitàries, que la terra sigui de qui la treballa. En la nació popular coexistiran l'economia social bàsica, l'economia particular de la mitjana i petita burgesia industrial i comercial de contingut social, per, i al servei de les necessitats socials de la nació, l'economia cooperativa de consum, de sanitat social, de compra i venda en comú dels sindicats agraris, i l'economia cooperativa de producció agrària i menestral. Si tenim present l'experiència històrica podem afirmar que la mitjana i petita burgesia no tindran ni la força ni la voluntat d'oposar-se a la*

coexistència de diverses economies amb tendència en la perspectiva, de fondre's en una sola i superior, i a l'instrument polític que en serà conseqüència obligada. El sistema d'*opressió colonial i d'escanyament financer* que els imposa el capitalisme monopolista, apropa els seus interessos immediats als interessos de la classe obrera, de la massa nacional. L'enemic és comú i la unió dels explotats serà sempre, no ha una necessitat sinó una realitat.

Tercerament: *¿Quina ha d'ésser la tendència internacional de la nació popular?*

La burgesia del vell capitalisme, considerà la nació com el seu mercat natural. En l'exercici d'una sobirania no mediatitzada, aquella burgesia defensà el seu mercat i el convertí, pràcticament, en monopoli. L'acumulació de capitals, la progressiva concentració industrial, la transició de la humil banca intermediària a la banca prepotent del capital financer, crearen el mercat mundial, del qual el nacional no es pogué deslligar, ni defugir la caiguda en una dependència absoluta. Per al nou capitalisme, l'objectiu no és el mercat nacional, sinó el mercat mundial; refermar amb la sobirania nacional un mercat nacional, sinó esborrar les fronteres, anorrear les sobiranes nacionals i refondre els mercats nacionals en el mercat mundial, camp de batalla dels grups oligàrquics components del capitalisme monopolista. D'ací el cosmopolitisme del capitalisme monopolista, el cosmopolitisme dels Shylock contemporanis. *Evidentment, la nació popular és l'antítesi tant del xovinisme nacional de la burgesia liberal, com del cosmopolitisme regressiu del capitalisme monopolista.*

El baluard dels monopolistes britànics és l'imperi britànic. Eixamplar l'imperi, fer-ne un clos tancat d'ús exclusiu, és «l'aspiració sublim» dels monopolistes britànics. La defensa i la justificació de l'imperi és, per tant, una necessitat vital per a ells. Igual com l'atac i l'esquarterament de l'imperi, com a unitat econòmica monopolitzada pels capitalistes britànics, és i serà una necessitat vital dels monopolistes nord-americans, no per raons ideològiques, sinó, donades les exigències pregonas de la seva estructura, de la seva tendència a dominar i no a alliberar, a un expansionisme imperialista sense límit i sense fre.

Sempre s'han fet grans esforços per popularitzar la política colonial, presentant-la com una «obligació» de l'home blanc, com un deure històric: incorporar les races inferiors, les pobles «salvatges», a la civilització occidental. El major esforç en aquesta direcció l'han fet els panegírics de l'imperi britànic, uns

assalariats i altres, de bona fe. D'una manera metòdica ens presenten, no l'imperi tal com és, sinó els Dominis, els quals formen amb la metròpoli una federació més o menys voluntària. Tot plegat per arribar a la conclusió que l'Imperi britànic és una organització política i econòmica modèlica, avançada progressiva que pot eixamplar-se incorporant-hi nous pobles, noves nacions europees. Aquesta propaganda s'ha intensificat enormement d'ençà de la transcendental reforma de la Constitució soviètica i arran de la Conferència imperial tinguda suara a Londres. Veritablement, és una organització modèlica? L'Imperi britànic és una societat de nacions *blanques* unides per la defensa d'interessos comuns contra enemics més forts que cadascuna d'elles separades: l'interès comú, l'explotació monopolista d'un immens sector de la terra, de prop de 500 milions d'éssers humans, negres, grocs, hindús, malais, indonesis, mestissos, d'un dipòsit inesgotable de primeres matèries essencials, d'un mercat exclusiu per a l'exportació de capitals. En l'Imperi britànic existeixen els subimperis d'Austràlia, Nova Zelanda i Unió Sud-africana que exploten com a colònies pròpies milers d'illes de l'oceà Pacífic i més de 10 milions de negres de les antigues colònies africanes d'alemanya. Essent la població que habita els dominis i la metròpoli d'origen anglo-saxó, un tret fonamental els identifica, la discriminació racial, el concepte reaccionari de la superioritat de la raça anglo-saxona, el refús absolut, per tant, a barrejar-se amb les races indígenes, a formar, en virtut del creuament biològic una nova raça. Les poblacions blanques de la metròpoli i dels Dominis són veritables illots d'éssers privilegiats en un oceà de races «inferiors», que exploten a mort, i basant-se en la seva explotació s'han convertit en una mena d'aristocràcia superior –l'oligarquia financera, monopolista– i inferior –els servents i aprofitadors més immediats, els sectors i els líders del moviment obrer que viuen de les engrunes imperialistes i que constitueixen el que Lenin en deia «l'aristocràcia obrera». Per als blancs privilegiats la sort dels pobles «inferiors» no compta. El principi stalinista segons el qual els pobles són *iguals en drets*, però no en *deures*, car els pobles més avançats tenen el deure d'ajudar els més endarrerits fins a elevar-los, almenys, a llur propi nivell, és per als blancs usufructuaris de l'Imperi una heretgia perfectament bolxevic. Practiquen, amb una conseqüència increbantable, el principi oposat: mantenir en la ignorància, en l'embrutiment els pobles «inferiors» i explotats, emmetzinar els odis

religiosos i racials que els divideixen, alimentar les guerres civils que els afebleixen, conservar amb tota cura les tradicions més inhumanes, com la divisió de castes a l'Índia, per exemple, subvencionar grassament rajàs i maharajàs, reis negres, reis grocs, soldats bruns, botxins feudals que es passegen, enjoiats, pels cabarets i «casinos» d'Europa. Naturalment, aquests blancs són amatents lectors de la Bíblia i tenen una consciència escrupulosa que els impedeix conèixer les coses per llur nom. Que els obliga a cobrir les vergonyes íntimes amb frases i tesis filosòfico-religioses que tranquil·litzen l'ànima i obren, de bat a bat, les portes del cel. D'aquesta tàctica imperialista en diuen: «respectar els costums locals, no intervenir en la vida local, protegir la tradició i la sobirania dels grups antagònics, restablir l'ordre només quan els odis locals el pertorben». I aplicant aquesta «doctrina cristiana» és com a l'Índia britànica són ajudats per més de 500 prínceps feudals, per la guerra permanent entre hindús i musulmans, per la tràgica impotència de més de 100 milions d'intocables sempre en els llindars de la mort per inanició, per funcionaris de les castes «superiors» que empastifen de «color local» el Govern imperial de tota l'Índia. Com podríem explicar-nos altrament, les meravelles d'unes desenes de milers de funcionaris controlant i explotant una immensa península poblada per més de 300 milions d'homes?

No, companys, els pobles alliberats, per la victòria de les Nacions Unides, per l'aixafament immisericorde del nazi-feixisme, no han de seguir les petjades «modèliques» de l'Imperi britànic. No les seguiran. Tampoc no poden aspirar a convertir-se en socis menors dels nuclis anglo-saxons que s'enriqueixen amb la sang i la misèria de tants milions d'éssers humans. Els pobles no combaten avui a mort per consolidar i estendre el lladronici, l'explotació, la tirania del capitalisme monopolista: combaten a mort per alliberar-se ells mateixos del capitalisme monopolista, per recobrar la perduda sobirania, per posar els fonaments d'un internacionalisme proletari, humà, progressiu, els principis del qual tenen ja força de llei en el més gran i més poderós Estat del món contemporani: la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques. *La línia nacional staliniana serà la línia dels pobles alliberats.* La nació xovinista, tancada, corresponia a la fesomia econòmica i, per tant, política del vell i enterrat capitalisme liberal. La nació mediatitzada, moneda de canvi en el mercat

mundial, ha correspost a la fesomia antinacional, extranacional, cosmopolita, d'oligarquia financera. La nació popular, sobirana i constructora d'una civilització nova i superior, tindrà –té ja allí on s'ha constituït– la fesomia de la seva classe dirigent: la classe obrera. *Serà nacional i internacionalista, nacional per la força, internacional pel contingut.* I la seva tendència constant no podrà ésser altra que la de suprimir tota opressió nacional –de les nacions majors sobre les menors–, la de proclamar la igualtat de drets de totes les nacions, la de complir el deure que tenen les nacions més avançades a ajudar fraternalment les més endarrerides, la d'esfondrar les fronteres econòmiques aranzelàries que divideixen avui el món capitalista en innumbrables estancs en els quals s'ofeguen les masses treballadores, la de constituir pactes federatius amplis amb les nacions més afins per raons històriques, econòmiques, culturals i geogràfiques, primer, amb les més allunyades, després. Els filisteus del capitalisme monopolista ens parlen avui, ens parlaren després de la primera guerra, d'una poderosa Federació Europea controlada i dirigida, és clar, per l'oligarquia financera. Aquesta Federació serà un dia una realitat gloriosa i fecunda, constituïda no pels monopolistes, sinó pels pobles alliberats del monopolisme, en l'exercici lliure de llur sobirania pels pobles emancipats del xovinisme, dels odis artificials esperonats per explotadors comuns, assedegats de llibertat, de benestar de pau, de democràcia autèntica, pels pobles constructors de la nova civilització.

¿La *possibilitat* d'una reconstrucció *democràtica* de la nació, en la línia popular i en la socialista, és una heretgia teòrica, és una disfressa de l'oportunisme, és un intent de negació i, per consegüent, de revisió del principis marxistes? O és, contràriament, una interpretació marxista, dialèctica, de la situació present i de la perspectiva històrica immediata?

Evidentment, Marx ha dit:

«La violència és la llevadora de tota societat vella que en porta en les seves entranyes una altra de nova.»

Evidentment, Lenin ens ha dit:

«La substitució de l'Estat burgès per l'Estat proletari és impossible sense una revolució violenta.»

Evidentment, Stalin ens ha dit: «El pas del capitalisme al socialisme i l'alliberació de la classe obrera del jou capitalista no pot realitzar-se mitjançant canvis lents, per mitjà de reformes, sinó únicament mitjançant la transformació qualitativa del règim capitalista, és a dir, mitjançant la revolució.»

Si dialèctica «és, en sentit estricte, l'estudi de les contradiccions contingudes en l'essència mateixa de l'objecte» (Lenin); si la «lei del desenvolupament és el tràmit dels lents canvis quantitius als ràpids, sobtats, canvis qualitius», (Stalin);

¿Què ens demostra la realitat present i la perspectiva històrica immediata? En el règim capitalista s'han produït canvis, invisibles, els uns; coneguts, els altres, conseqüència inevitable de la lluita entre allò que sembla estable i marxa vers la mort i allò que neix i es desenvolupa. Aquests canvis quantitius han estat lents i es refereixen a la correlació de forces, a la progressiva caducitat del règim que semblava estable i marxava cap a la mort, a la maduresa històrica del règim nou, a l'acabament del desenvolupament capitalista, a l'esgotament de la tàctica de les reformes, al començament d'aplicació dels principis socialistes. Els canvis quantitius, però, no canvien el règim, no transformen la seva essència. El capitalisme continua essent capitalista fins al moment en què el canvi quantitiu és substituït pel canvi qualitatiu, l'evolució per la revolució. Els canvis quantitius van agrejar les contradiccions en l'essència dels objectes, sense alterar la seva contextura. Els canvis qualitius posen fi a les contradiccions en l'essència de l'objectiu vell i creen un altre objecte, absolutament nou. Per això el canvi quantitiu és l'evolució i el canvi qualitatiu la revolució. En l'Estat de Morelos hi havia una extensa planúria i de sobte una explosió volcànica transformà la planúria en muntanya en uns dies de flames i de foc. Es produí un canvi qualitatiu, és a dir, una revolució. I si aquesta és una veritat absoluta, comprovada per la Història, cal que ens preguntem:

La llei històrica de la violència *no s'ha complert ja?*

El canvi qualitatiu, revolucionari, *no s'ha produït ja?*

¿I si les lleis de la violència i del desenvolupament ja s'han complert, hem de considerar la terra com un conjunt d'entitats humanes isolades, tancades, i en les quals 'ha de complir, inexorablement, mecànicament, les lleis esmentades?

O com un conjunt humà, interdependent interinfluenciabl, com un tot en el qual repercuteixen els fenòmens qualitius que es produeixen en una part d'ell? I en la violència que la sacseja a fons, no tenim un fet històric que aprofundeix aquesta repercussió, amb intensitat, és clar, no uniforme, sinó diversa, segons sigui la correlació de forces actuals en el si de cada entitat humana?

Vivim, companys, en un cicle històric de violència, la duresa i la durada de la qual no tenen parió. Aquest cicle històric va començar amb la primera guerra mundial. *En la primera guerra mundial va produir-se un canvi qualitiu: la gloriosa Revolució socialista d'octubre que creà un Estat nou: la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, que oposa a la vella civilització capitalista una nova civilització: la socialista, que s'ha consolidat en la sisena part de la terra, que ha construït peça a peça, el poder més sòlid, més invencible que la història humana coneix.* La resta del món que continua sotmesa al sistema d'opressió colonial i d'escanyament financer, no retornà ja a l'equilibri d'abans de la primera guerra mundial, però continuà sotmès a la violència més extremada. Revolucions i contrarevolucions, guerres colonials, guerres de fronteres, guerres «ideològiques» desfermades per anorrear els moviments i els règims democràtics populars, conflictes innombrables i sagnants provocats per la competència entre grups monopolistes rivals, la guerra activa i latent contra la Unió Soviètica, les proporcions monstruoses del terror blanc i el sorgiment del nazi-feixisme-falangisme, esforç desesperat i mortal d'una societat condemnada a mort i que no es resigna a morir: han caracteritzat l'armistici entre les dues guerres mundials. ¿Aquest cicle de violència gegantina que ha costat a la humanitat desenes de milions de vides, tresors incomptables, no pot ésser tancat per la segona guerra mundial, el cost de la qual en vides i en riqueses excedeix en xifres astronòmiques el de qualsevol altre període de crisi? ¿És que, companys, aquesta segona guerra mundial no és en si mateixa «una gran revolució»? ¿És que, companys, *la Revolució socialista d'octubre ha estat un fenomen limitat per unes línies frontereres, la presència històrica de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques que surt enfortida de la prova terrible de la guerra, no han de provocar, encara que fos només per gravitació natural, canvis profunds en la resta del món? Hem de*

considerar el cicle de violència creat per un règim que es considerava estable i marxava cap a la mort, i el canvi qualitatiu soviètic, com a fets sense altra transcendència històrica que la de l'universal en el món capitalista, que la d'una nova civilització creada en un enorme sector de terra isolat per una altíssima muralla xinesa?

Què ens demostra la Història, companys?

La Història ens demostra que la burgesia no ha fet més que una revolució violenta per prendre històricament possessió del poder polític: la Revolució francesa. La Història ens demostra que el règim feudal va morir històricament en produir-se el canvi qualitatiu en un dels seus estats: França, acabada la Revolució, tancat el cicle de violència obert per ella amb la derrota de Napoleó el 1815, el món europeu ja no va poder tornar al 1789. L'estructura interna havia canviat, la correlació de forces també, essent aquests canvis la conseqüència inevitable dels modes de producció, de les noves relacions de producció que la Revolució i el llarg període de violència continental que en seguí consolidaren i posaren en el camí del seu desenvolupament incontenible... Els aristòcrates que retornaren de l'exili a França, recolzats per les baionetes de la Santa Aliança, pretengueren esborrar la Història, donar per no existent el període vital 1789-1815, dictar les lleis i decrets reials del 1789 com si veritablement la terra s'hagués aturat, reconstruir, per tant, peça a peça, el món feudal que perderen. Foren, però impotents davant la nova nació, en la qual eren un cos absolutament estrany. La nació i la casta feudal altra vegada al poder parlaven un llenguatge diferent, el llenguatge viu de la nació en marxa, el llenguatge d'ultratomba d'un fantasma reviscolat per altres fantasmes de la resta del continent que, si bé semblava que estaven més vius, eren tan morts com el francès. D'aquesta antítesi va sortir un règim híbrid en el qual, però, la burgesia no perdé el domini econòmic ni la coparticipació política, règim que desaparegué sense pena ni glòria pocs anys després, quan la burgesia francesa, abonada per la massa popular de sentiments republicans que no pogué ofegar Napoleó, posà la corona reial en mans dels Orleans. Amb el canvi dinàstic, la burgesia s'emparà totalment del poder polític i la vella casta aristocràtica descendí a la categoria d'escuder del nou senyor. La burgesia s'apressà a realitzar el lema d'aquells temps: «enriquir-nos». Certament, hi

hagué un nou període revolucionari continental a Europa: el de 1848 al 1849. Però el seu caràcter històric va ésser ben diferent. A França, esclatà la revolució del 1848, no per assegurar el poder polític de la burgesia, definitivament assolit. La revolució francesa del 1848 tingué dues fonts d'energia: la burgesia liberal i la joventut intel·lectual que s'havia identificat amb els ideals i les passions gegantines de la Gran Revolució i que aspiraven a restablir la República anihilada per Napoleó, i la classe obrera que ja perseguir fins propis, encara que d'una manera intuïtiva, romàntica i no científica, lligada en la continuació històrica amb el club «els iguals» de Babeuf i amb l'exaltació revolucionària intransigent de Marat. Guillotinada la revolució del 1848 per la mateixa burgesia republicana esporuguida davant el sorgiment d'una força nova homogènia, la força proletària, la conclusió històrica no va ésser pas que la burgesia assegurés un poder polític amenaçat per la casta feudal, sinó per la classe obrera. A Alemany, la revolució del 1848 va expressar l'anhel de la burgesia liberal i del proletariat per una democratització de l'Estat alemany, per la seva unificació. En un i altre país la revolució no va ésser contra el feudalisme, sinó contra la burgesia reaccionària aliada amb les forces del passat i pel desenvolupament de la democràcia burgesa. A l'ex-imperi d'Àustria-Hongria, la revolució del 1848-1849 fou, essencialment, el renaixement violent de les velles nacionalitats oprimides: txeca, croata, eslovaca les quals volgueren realitzar la línia nacional que alliberà el continent centre i sud-americà. El cicle revolucionari 1848-1849 no va ésser, doncs, una repetició de la Revolució francesa, per tal de retornar a la burgesia un poder polític que li hagués estat arrabassat per la força feudal. Va ésser la continuïtat històrica de la Revolució francesa, amb contingut diferent, amb factors nous, amb nova perspectiva. Aquesta és la conclusió a la qual va arribar Marx en analitzar les revolucions del 1848-1849: després d'elles, ens diu Marx, el poder de l'Estat es convertí en una «arma nacional de guerra del capital contra el treball». Si les revolucions del 1848-1849 tenien ja la característica fonamental d'un antagonisme entre el capital i el treball, encara que confós en els seus inicis, la Revolució del 1871, la Comuna de París, fou ja una revolució proletària, un assaig de l'Estat socialista sense classes. I si en tots els països europeus esclataren moviments revolucionaris, aquests es movien, es produïen, es desenvolupaven en el conjunt del règim capitalista, no eren

reaccions vers el passat, sinó vers l'esdevenidor. La Revolució francesa va enterrar el règim feudal, va instal·lar la burgesia triomfant en el poder polític. Les revolucions del segle XIX van tenir com a objectiu el desenvolupament de la democràcia en el règim burgès estabilitzat, *essent llur motor un nou element històric*, al qual la burgesia donà vida i accelerà la creixença en la mesura que ella acumulava capital i concentrava la indústria i acceptava el progrés tècnic la *classe obrera*. En el segle XIX, ens ha dit Carles Marx, es desenvolupà «el poder centralitzat, amb els seus òrgans corresponents, l'exèrcit permanent, la policia, la burocràcia, el clergat i la judicatura... El poder de l'Estat va anar assolint cada vegada més el caràcter d'un poder social per l'opressió del treball, el caràcter d'una dominació de classe. Després de cada revolució que assenyalava un pas endavant en la lluita de classes, s'acusava amb trets encara més sortints el caràcter permanent repressiu de l'Estat.»

Napoleó, espasa militar de la burgesia triomfant, va ésser vençut. Però el Codi Civil de Napoleó, monument dels drets i privilegis de la burgesia dirigent i propietària de l'Estat, va vèncer els residus feudals que la Santa Aliança pretengué revitalitzar.

Si la Història ens demostra que la burgesia va prendre possessió del poder polític amb *una* revolució, que el règim feudal morí històricament amb *un sol* canvi qualitatiu *en un* dels seus Estats, ¿hem de concloure que la classe obrera ha de fer *necessàriament, inexorablement*, una revolució violenta en cada Estat o Nació, que la Revolució d'octubre, que el canvi qualitatiu del qual sorgí el món nou, la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, són fets històrics de menor transcendència que la Revolució francesa, que la seva influència i la seva força, s'atura en arribar a la línia capriciosa «d'una frontera política»? ¿Hem de concloure que si el Codi Civil de Napoleó tingué un valor universal, la Constitució Staliniana no pot tenir més que un valor domèstic? Ben orbs seríem si arribéssim a la conclusió tan absurda, tan antihistòrica. (...)

El desenvolupament desigual del capitalisme agreuja les seves contradiccions internes, multiplica els conflictes bèl·lics i d'altre ordre, accelera la seva descomposició i parasitisme, és a dir, la seva caducitat històrica. De la mateixa manera el desenvolupament desigual de la capacitat, de la maduresa política en els pobles, determina variants profundes en l'aplicació d'una línia general

que l'experiència històrica i la realitat presents defineixen com a justa. Seria, per tant, *un error creure en la possibilitat d'una línia rígida. En alguns països serà possible realitzar sense grans dificultats i en un període breu, la línia general de la nació popular o de la nació socialista. En altres països pocs o molts, aquesta realització serà difícil, i assolible després de noves jornades de lluita sagnant.* I ha d'ésser així, ja que el capitalisme monopolista encara que substantivament afeblit i inestable en acabar la segona guerra mundial es defensarà amb les dents i les ungles. I el seu poder no serà petit. La conclusió final, històrica, no pot ésser més que una: l'anihilament universal del capitalisme monopolista. Ja recorre el seu camí «camí de l'amargura». Ha estat derrotat el capitalisme monopolista en la maniobra de la coalició mundial contra la Unió Soviètica. Ha estat derrotat en la maniobra de les *dues guerres*, que els bandits trosquistes tracten de popularitzar, i la perspectiva de la qual no és altra que facilitar una pau separada de la Gran Bretanya i els Estats Units amb l'Alemanya hitleriana, de reconstruir el bloc de Munic contra la Unió soviètica. Ha estat derrotat en la maniobra de la *guerra empatada* que el traïdor Franco féu rodar pel món. Ha estat derrotat en la maniobra de la *humanització de la guerra*, posada en marxa, en col·laboració fraternal, pel traïdor Franco i el Papa filofeixista. Ha estat derrotat en la maniobra de sabotejar el segon front, d'allargament de la guerra volgut per Hitler, els seus aliats i còmplices. Ha estat derrotat en la maniobra, que les resumeix totes, *de la pau negociada*, d'una pau de reforçament de la reacció alemanya i mundial, d'atac contra la Unió soviètica i els pobles renaixents. Serà derrotat, també, el capitalisme monopolista en les maniobres que ja són prou visibles i preparatòries de la seva política en la postguerra. *No hi ha pas dubte que serà a la fi vençut, però, no colpit per una derrota fulminant simultània i universal.* Serà vençut per un període de noves lluites, de nous sofriments, sobretot en els països que són la seu del màxim poder d'opressió colonial i d'escanyament financer: els Estats Units i la Gran Bretanya. En aquests països, baluards aparentment incommovibles del capitalisme monopolista la classe obrera, els pobles es trobaran davant d'un dilema: rebel·lar-se contra els botxins comuns i de la humanitat sencera o reforçar-los per caure, dintre pocs anys, en una tercera guerra mundial. Com resoldran aquest dilema? La primera guerra mundial accelerà la maduresa política de la classe obrera britànica, malgrat els esforços que els líders

buròcrates del moviment laborista i tradeunionista feren per impedir-ho. La segona guerra mundial radicalitzarà més profundament encara la classe obrera britànica, donarà un cop mortal a l'aristocraticisme infantívol de sectors importants de la classe obrera nord-americana. Els obrers britànics i nord-americans, els pobles britànic i nord-americà no comprendran quan, després del sacrifici de la guerra, es trobaran presos en l'engranatge del capitalisme monopolista i patiran els horrors d'un règim socio-econòmic que per perviure no farà altra cosa que enfonsar-los en la misèria de l'atur forçós i de la repressió interior, el genial principi marxista: «no pot ésser lliure el poble que oprimeix altres pobles»; comprendran que el camí de salvació no és complicar-se amb el capitalisme monopolista per rebre les minses i brutes engrunes de l'explotació de la misèria universals, sinó el de l'internacionalisme proletari, el de la fraternitat dels pobles, en l'esforç mancomunat per construir arreu de la terra la nova civilització. És ben cert, companys, que el capitalisme monopolista, l'inventor de l'AGM, per a ús exclusiu i consum obligatori dels pobles europeus alliberats del nazi-feixisme, haurà de fabricar una AMGOT especial i molt més forta, com a garantia de la seva tranquil·litat a l'interior de les fortaleses clàssiques: els Estats Units i la Gran Bretanya.

El capitalisme monopolista serà vençut, perquè ni nosaltres comunistes, ni la classe obrera, ni els pobles alliberats del mal son present no renunciarem en cap cas, en cap situació, a la nostra missió històrica: realitzar el socialisme!

Cal, però, companys, que mirem amb els ulls ben oberts les realitats i les complexitats de la situació actual. Cal que ens preparem per rebre i copsar amb el cervell ben obert la realitat i les complexitats de la postguerra propera. *Car, no fos així, aviat degeneraríem en una petit secta de cridaners, inútils per servir els interessos fonamentals, permanents, de la classe obrera, del nostre poble.*

Mèxic, D.F., juny 15 del 1944

Joan Comorera

El document complert es pot consultar a l'Arxiu Massip (Joan Comorera) de la Biblioteca del Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona.

